

OPMERKINGEN OMTRENT DE VANGST VAN KLEINE INSECTEN

DOOR

SNELLEN VAN VOLLENHOVEN.

Met tevredenheid mogen de leden onzer Entomologische Vereeniging een blik werpen op de verschillende naamlijsten van inlandsche insecten, welke sedert eenige jaren in de *Bouwstoffen voor eene Fauna van Nederland* en in dit Tijdschrift worden in het licht gegeven; deze toch worden langzamerhand vollediger en kunnen ons tegenwoordig eene vrij juiste opgaaf leveren van de gekorvene dieren boven de grootte van 5 of 4 millimeter, welke in ons vaderland voorkomen. Een groote taak blijft ons evenwel nu nog opgegeven, eene niet te verachten hoeveelheid insecten te determineren en te registreren overig. Dezen zijn evenwel over het algemeen zoo klein, dat zij, ofschoon voor het bloote oog zichtbaar, toch slechts met behulp der loupe met eenige naauwkeurigheid kunnen bestemd worden. Het kan, dunkt mij, voor het bijeenbrengen van deze pygmeën nuttig zijn eenige opmerkingen omtrent de vangst van zulke half-onzichtbaarheden mede te deelen.

Vooreerst komt het mij voor dat nog niemand onzer Coleopterologen of Hemipterologen stelselmatig mierennesten heeft onderzocht, met het plan om de mierengasten te leeren kennen. Hoe veel Staphyliniden, Pselaphiden en andere kleine torretjes men op die wijze verzamelen kan, leeren ons de lijsten van Märkel en anderen, in de Duitsehe tijdschriften gedrukt. Indien iemand niet ver van zijne woning een mierennest weet,

kan dit voor hem eene bron worden van merkwaardige vangsten. Hij legge op en bij het nest roode tegels of dergelijke platte steenen, en zie hen dikwijls na, vooral wanneer na een warmen dag, des avonds een malsche regen nederdruppelt.

Nog veel te weinig zijn ten anderen onze stilstaande wateren onderzocht, vooral de veenplassen, waarvan wij zoo overvloedig voorzien zijn. Er zullen zich *daar* nog geheele scharen van kleine waterkevers onthouden, wier namen op de lijsten onzer Fauna nog niet voorkomen. Misschien ware eene excursie naar eene of andere veenstreek in de maanden Mei of Augustus, voor welke zich dan Coleopterologen met Dipterologen en Lepidopterologen moesten vereenigen en op welke van roeischuiten werd gebruik gemaakt, ter bereiking van dit doel bijzonder aan te raden.

Dit brengt mij in de gedachte hoe weinig parasiten van riet- en water-insecten nog slechts bekend zijn en dat wij nog niet weten in welk insect de zonderlinge *Chalcis clavipes* huist, die over het water zweeft en op rietstengels uitrust, noch ook of de *Agriotypus armatus* (zie *Curtis' British Entomology*, n°. 589), wiens levenswijze ons door von Siebold geschetst werd, in Nederland voorkomt, 't geen wel zeer waarschijnlijk, maar niet bewezen is.

In hetzelfde, zoo even aangehaalde werk van Curtis vind ik bij de beschrijving van het inlandsche *Sparasion frontale* eene opmerking, aan welke ik hier, als bij de meest geschikte gelegenheid, eene plaats wil inruimen. Zij luidt vertaald aldus:

«De zeer kleine Hymenoptera worden best gevangen door takken of struiken uit te kloppen boven een fijn gazen net of met dit net langs het gras te maaijen. De heer Haliday beveelt mij zeer aan, hen dan daaruit in pennenschachten op te vangen en later den inhoud dier schachten in warm water te werpen, waardoor de fijne vleugeltjes van zelf worden uitgespreid. Men neemt ze uit het water met een ondergeschoven stukje kaartpapier, spreidt, zoo het noodig is, de sprieten en pooten met een marder-penceel uit en laat ze op het kaartje liggen tot zij droog zijn. Later kunnen zij dan met een pennemes daarvan

worden afgeligt en met gom op fijne strookjes teeken- of opzetpapier geplakt».

Ik voeg hier slechts bij, dat de later in zwang gekomen methode van opzetten met zeer fijn zilverdraad, stellig boven het opplakken te verkiezen is, doch dat daartoe vooreerst eene bijzondere handigheid en ten andere een taai geduld gevorderd worden.

Onze Lepidopterologen behoeft ik er niet op te wijzen, hoeveel Micro's zij kunnen bemagtigen door het bewaren van bladeren, waarin, hetzij breede plekken, hetzij slangvormige loopgraven zijn uitgegeten; ik meen te weten dat zij sedert geruimen tijd bezig zijn hunne verzamelingen op die wijze met uitgezochte schoonheden te vermeerderen, waarbij wel degelijk in aanmerking moet genomen worden, dat zij door deze handelwijs in het bezit geraken van onafgevolgen of liever gezegd van nog niet gevlogen hebbende voorwerpen.

De wijze van Micro's, die op rasteringen, schuttingen en boomstammen zitten, in doosjes met glazen deksel of glazen buisjes te verzamelen, is mede te bekend en te druk in zwang, om hier te worden aangeprezen. Nog dit voorjaar met de heeren de Graaf bij Waalsdorp entomologiserende en daar een honderdtal uitnemend kleine motjes tegen eene rastering vindende, had ik de beste gelegenheid om al de voordeelen der nieuwe manier te leeren op waarde schatten.

Ik vermeld eigenlijk het bijeenbrengen van in plekken uitgeknaagde bladeren, hier voornamelijk met het oog op Diptera en Hymenoptera. Het is toch bekend dat vele soorten van vliegen op dezelfde wijze in bladmijnen en bloemschijfgingen leven en het zal den Lepidopterologen zeker meer dan eens voorkomen, dat zij in plaats of nevens de motjes, ook muggen en vliegen zien uitkomen. Ik wenschte, voornamelijk de aanvangers in het aankweken, er op te wijzen, dat dergelijke averechtsche uitkomsten, ofschoon voor hen teleurstellingen, voor de Fauna in het algemeen aanwinsten zijn, en dat de verzamelaars wel zullen doen deze voorwerpen met de bladeren, waaruit zij gekweekt zijn, aan onzen ijverigen Dipteroloog te zenden, voor

wie zij hoogst waarschijnlijk belangrijk zullen zijn. Evenzeer zal men weldoen met het voorbeeld van de heeren Snellen en Kinker te volgen in het bewaren van al de parasiten, die uit poppen en spinsels te voorschijn komen, natuurlijk met eene kleine aanwijzing omtrent de rups, waarin zij de eerste periode van hun leven hebben doorgebracht.

Hij, die vliegen verzamelen en min of meer zeldzame soorten opkweeken wil, mag niet uit het oog verliezen, dat men in het najaar vliegenlarven in slakkenhuizen aantreft, b. v. *Discomyza incurva* Fall. in den hoorn van de groote wijnbergslak, *Helix pomatia* L., en dat in het algemeen eene groote massa larven bijeen te brengen is, door het onderzoeken van half rotte plantwortels, boomstronken, duivelsbrooden enz., welk onderzoek dan het liefst in het najaar of vroege voorjaar moet plaats grijpen.

Ook wordt door Dr. J. R. Schiner, den welbekenden Oostenrijkschen Dipteroloog, ten sterkste aangeraden de schier op den grond rustende breede bladeren van sommige kruiden aan de onderzijde te onderzoeken, waarbij hij opgeeft dat men het best en met het minste gevaar voor congestie tot zijn doel zal geraken, door onder de plant eene brandende lont of een lucifer te houden; de lucht toch van de phosphorus en nog meer de damp van het brandende werk of de zwavel noopt alle insecten aan de onderzijde, zich momentaneel op de bovenzijde van het blad te verplaatsen, waar zij, ook juist door die beweging, ligt in het oog vallen en gemakkelijker te bemagtigen zijn.

Dezelfde schrijver vermeldt mede, dat hij *Lipara*-soorten, waarvan hij slechts eenmaal een voorwerp in de vrije natuurgang, bij honderden uit rietstengels met uitwassen opkweekte en dit brengt mij in natuurlijken gedachtengang op onze nog zoo geringe kennis van galwespen en hare parasiten. De beste methode om deze diertjes bijeen te krijgen is, het verzamelen der door hen bewoonde gallen. De eikenbladgallen, *Cynips Quercus folii* L. kent iedereen en deze soort kan men dus vooreerst laten waar zij is, maar gallen in blad- en vruchtknoppen, aan stengels en wortels zijn nog in lange na niet voldoende bekend en onderzocht, en het is dus eene belangrijke opgaaft en die

zeker niet al te groote moeite vordert, die gallen in zekere hoeveelheid bijeen te brengen en wat daaruit ontstaat, wat er in geleeft heeft, te onderzoeken of te laten onderzoeken. Het komt mij voor dat daartoe, onder anderen, merkwaardige bijdragen te verkrijgen zullen zijn van die kreupele, slecht gegroeide, ziekelijke eikenboompjes, die men aan den zoom der duinstreek en van onze heidevelden vindt staan. Geheele takken daarvan afgebroken, zouden misschien een bonte mengeling van soorten opleveren; ik herinner mij eens een zoodanig boompje gezien te hebben, waarvan nagenoeg alle knoppen en vele bulten in de takken vol larven schenen te zitten.

Nog verschillende andere wijzen om kleinere insectensoorten te verzamelen, zouden hier moeten aangevoerd worden, indien ik mij voorgesteld had daaromtrent eene volledige opgaaf mede te deelen; doch het was slechts mijn plan eenige kleine opmerkingen over dat onderwerp neder te schrijven en ik wil met eene enkele aanduiding besluiten, die anders stellig in het vergeetboek zou geraken. Toen ik in den Haag woonde, heb ik bemerkt dat de bloempluim van eene soort van duingras, 't zij dan duinriet (*Calamogrostis epigeios*) of helm (*Psamma arenaria*), wel eens aan eene ziekte onderhevig is, niet veel verschillende van het moederkoorn van rogge of haver, en dat dit moederkoorn bezet was met een bijzonder groot getal van kleine vliegen, Pteromalinen en Hemiptera. Of dezen daarin leefden, of wel alleen de suikerdeelen der plant, die zich bij de ziekelijke plek en tegen de woekerplant schenen op te hoopen, tot voedsel gebruikten, is mij toen niet gebleken; daar ik de zaak zeer vlugtig behandeld heb, meenende dat dit jaarlijks op dezelfde wijze zou geschieden en ik derhalve jaarlijks in de gelegenheid zou zijn dit na te gaan, 't geen evenwel mij sedert niet is te beurt gevallen. Ik draag nu het onderzoek daarvan aan alle entomologen op, wien het gunstig lot des zomers dagelijkschen toegang op duingronden veroorlooft, en hoop dat zij niet zullen nalaten met naauwkeurigheid waar te nemen, wat ik zorgeloos heb verzuimd

---